

ECOLOGIE

RAPPORTAGE

nader onderzoek vleermuis

Prins Willem Alexander Promenade

Rijswijk

Rapportage nader onderzoek vleermuis

Prins Willem Alexander Promenade, Rijswijk

Opdrachtgever

Mulderblauw Architecten

Overgoo 6

2266 JZ Leidschendam

Rapportnummer

16891.003

Versienummer

D3

Status

Eindrapportage

Datum

9 november 2023

Opsteller

De heer J. Lerou, MSc

Paraaf

Kwaliteitscontrole

Mevrouw E. Hessel, MSc

Paraaf

DAAROM ECONSULTANCY

KWALITEITSZORG

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

CERTIFICERING

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

BETROUWBAARHEID

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

GELDIGHEID ONDERZOEK

In het algemeen kan gesteld worden dat een onderzoek geldig is voor een periode van 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van het onderzoek opnieuw te toetsen.

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de rechthebbende.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING.....	2
	2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
	2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie	3
3	RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK	3
4	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	4
5	ONDERZOEKSRESULTATEN	5
6	TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING.....	6
7	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....	6

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van Mulderblauw Architecten opdracht gekregen voor het uitvoeren van een aanvullend ecologisch onderzoek aan de Prins Willem Alexander Promenade te Rijswijk.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging waarvoor de bestaande bebouwing uitgebreid wordt met extra verdiepingen waarin woningen worden gerealiseerd.

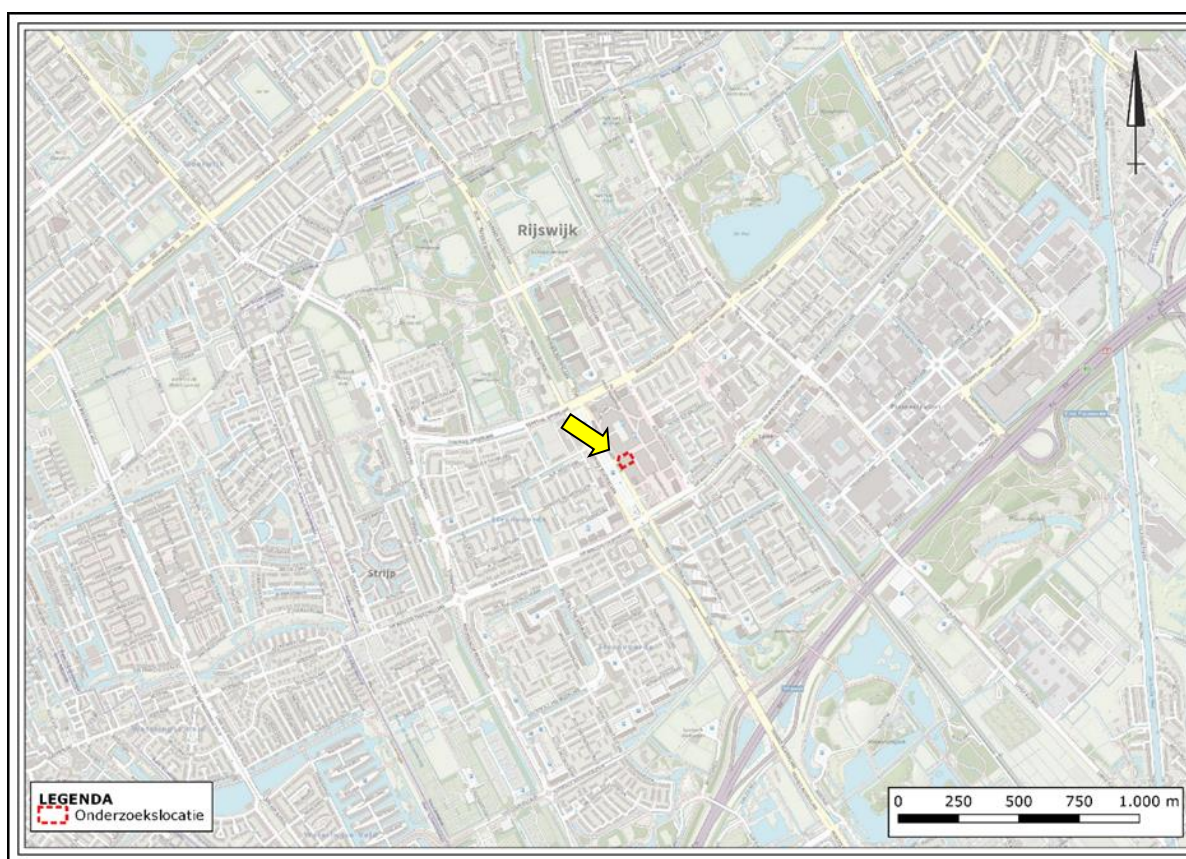
Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd naar aanleiding van de resultaten van de quickscan Wet natuurbescherming die Econsultancy in augustus 2021 op de onderzoekslocatie heeft uitgevoerd (rapport 16891.001, D2, d.d. 7 oktober 2021).

Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie ($\pm 2.500 \text{ m}^2$) ligt aan de Prins Willem Alexander Promenade te Rijswijk. In figuur 2-1 is de ligging van de onderzoekslocatie weergegeven.

Figuur 2-1. Topografische ligging onderzoekslocatie.

De stedelijk gelegen onderzoekslocatie bestaat uit bebouwing, opgetrokken uit bakstenen en met een plat dak, waarin verschillende winkels gehuisvest zijn. In de oost- en noordgevel bevinden zich winkelingangen. Boven de ingangen hangt een doorlopend glazen afdak. De bakstenen gevel aan de westzijde van de bebouwing is ongeveer 1 meter hoog, waarna de gevel overgaat in een hellend groen dak. Hierin bevinden zich een ingang van een parkeergarage en enkele dakramen. In zowel de noord-, oost- en westgevel zijn open stootvoegen aanwezig. Daarnaast zijn in de noord- en oostgevel ook open dilatatievoegen aanwezig. Aan de oostzijde zijn in de gevelbekleding enkele openingen aanwezig, die toegang bieden tot de ruimte achter de gevelbekleding. De dakramen zijn aan alle zijden afgesloten.

Ten noorden, oosten en zuiden van de onderzoekslocatie spreidt het winkelcentrum van Rijswijk zich uit. Ten westen van de onderzoekslocatie loopt de Prinses Beatrixlaan met daaraan grenzend een parkeerplaats. Ten westen daarvan, op 250 meter van de onderzoekslocatie, is de dichtstbijzijnde watergang gelegen. Verder ligt op 1 kilometer ten zuidoosten de snelweg de A4.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie

De initiatiefnemer is voornemens de bestaande bebouwing uit te breiden met extra verdiepingen en hierin woningen te realiseren. Een impressie van de nieuwe situatie is weergegeven in figuur 2-2.

Figuur 2-2. Impressie van de nieuwe situatie op de onderzoekslocatie (bron: SVE group).

3 RESULTATEN VOORGAAND ONDERZOEK

Binnen het plangebied bevinden zich situaties die geschikt zijn als potentiële nestgelegenheden voor **algemene broedvogels**. Ten aanzien van algemene broedvogels kunnen overtredingen worden voorkomen. Het verwijderen van eventueel aanwezige nestgelegenheden kan buiten het broedseizoen uitgevoerd worden, zolang de nesten niet in gebruik zijn. Indien werkzaamheden in het broedseizoen plaatsvinden, dient voor aanvang van de werkzaamheden een broedvogelinspectie plaats te vinden.

Op basis van de uitgevoerde quickscan Wet natuurbescherming diende voor de uitvoering van de plannen middels aanvullend onderzoek tevens meer duidelijkheid te worden verkregen omtrent de aan- of afwezigheid van verblijfplaatsen van **vleermuizen**. Geadviseerd werd nader onderzoek uit te laten voeren naar de functies zomerverblijf, kraamverblijf, en paarverblijf van het plangebied voor de **gewone dwergvleermuis** en **ruige dwergvleermuis**. Ten aanzien van mogelijk in de omgeving verblijvende vleermuizen wordt geadviseerd om tijdens de werkzaamheden verlichtingsarmaturen te gebruiken die naar beneden schijnen en daarmee zo min mogelijk strooilicht veroorzaken, of andere vleermuisvriendelijke verlichting (amberkleurig) toe te passen.

4 ONDERZOEKSMETHODIEK

Voor het onderzoek naar vleermuizen zijn in de periode van half mei tot en met september in totaal vier veldbezoeken uitgevoerd. De inventarisatiemethode is conform het protocol voor vleermuisonderzoek (versie januari 2021) dat is opgesteld door het vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus. De onderzoeksinspanning is gebaseerd op de functies zomerverblijfplaats, kraamverblijfplaats en paarverblijfplaats voor de **gewone dwergvleermuis** en **ruige dwergvleermuis**. Het protocol heeft tot doel het belang van de functies van onderzoekslocaties voor soorten vleermuizen effectief en efficiënt vast te stellen dan wel uit te sluiten. Doordat vleermuizen iedere (verblijfs)functie slechts een beperkte periode van het jaar gebruiken, is onderzoek naar alle op de onderzoekslocatie mogelijke functies noodzakelijk. Iedere (verblijfs)functie afzonderlijk geniet een jaarronde bescherming.

Het totaal aantal voorgestelde veldbezoeken is vastgesteld op basis van de grootte van de onderzoekslocatie, uitgaande van één tot twee waarnemers per veldronde. Verwacht werd dat met vier bezoeken omtrent deze soortgroep voldoende zekerheid is verkregen over de functie van de onderzoekslocatie.

Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van professionele batdetectors met opnamemogelijkheid (Pettersson M500-384). Een batdetector zet het voor het menselijk gehoor niet hoorbare ultrasone geluid van vleermuizen om naar frequenties die wel hoorbaar zijn. Op basis van de geluidsfrequenties en ritmes kunnen verschillende soorten vleermuizen worden onderscheiden. De opnamemogelijkheid is belangrijk, omdat de geluidsopnames kunnen worden gebruikt voor het determineren van soorten die op basis van hun geluid moeilijk zijn te onderscheiden (met name *Myotis*-soorten) en waarbij het sonogram uitsluitsel kan geven. Hierbij wordt gebruik gemaakt van het analyseprogramma Batsound.

Tabel 4-1 bevat een overzicht van de uitgevoerde veldbezoeken.

Tabel 4-1 Onderzoeksinspanning per soortgroep

		februari	maart	april	mei	juni	juli	augustus	september
vleermuizen	tijdstip					1 × avond**, 1 × ochtend**			2 × avond*
	datum					14 juni 2022 (avond) 13 juli 2022 (ochtend)			17 augustus 2022 (avond) 6 september 2022 (avond)
	functie					zomer- en kraamverblijf			paarverblijf

* Het onderzoek is door één persoon uitgevoerd.

** Het onderzoek is door twee personen uitgevoerd.

Tijdens de veldbezoeken waren de weersomstandigheden voor het waarnemen van vleermuizen over het algemeen gunstig. Tijdens geen van de veldbezoeken was de temperatuur lager dan 10 °C. De windsnelheid lag beneden de 5 Bft. Op 14 juni, 13 juli en 17 augustus bleef het gedurende het gehele veldbezoek droog. Op 6 september was sprake van regen tussen 22:34 en 22:40. Tussen 22:40 en 22:56 was sprake van motregen. Tijdens de rest van het veldbezoek bleef het droog. De vleermuisactiviteit was buiten de kortdurende regenbuien om vergelijkbaar met de andere veldbezoeken, waardoor kan worden aangenomen dat de regen niet van invloed is geweest op de onderzoeksresultaten. In Tabel 4-2 is een overzicht weergegeven van de weersomstandigheden tijdens de veldbezoeken.

Tabel 4-2 Omstandigheden aanvullende onderzoeken vleermuizen

Datum	Tijd	Temperatuur	Weersomstandigheden
14 juni 2022	22:04 - 00:04	17 °C	Droog, bewolkt, windkracht 4 Bft
13 juli 2022	03:38 - 05:38	23 °C	Droog, bewolkt, windkracht 2 Bft
17 augustus 2022	22:03 - 00:03	19 °C	Droog, bewolkt, windkracht 1 Bft
6 september 2022	21:19 - 23:30	20 °C	Regen tussen 22:34 – 22:40, motregen tussen 22:40 – 22:56, bewolkt, windkracht 1 Bft

5 ONDERZOEKSRESULTATEN

Tijdens alle veldbezoeken is weinig activiteit van vleermuizen waargenomen. Overvliegende gewone dwergvleermuizen zijn waargenomen om 23:17 op 14 juni, om 04:42 op 13 juli, om 00:00 op 17 augustus en om 22:00 op 6 september. Het ging hierbij om één à twee individuen. Verblijfplaatsen, foerageergebieden en vliegroutes zijn op de onderzoekslocatie en in de directe omgeving van de onderzoekslocatie niet aangetroffen.

6 TOETSING AAN WET- EN REGELGEVING

Alle vleermuissoorten vallen onder het beschermingsregime van de Habitatrichtlijn en de conventie van Bonn, in de Wet natuurbescherming ondergebracht in artikel 3.5. De verboden handelingen die van toepassing zijn op de vleermuizen betreffen het opzettelijk verstoren, doden of vangen van de dieren en het beschadigen of vernielen van de rust- en voortplantingsplaatsen.

Uit het verrichte veldonderzoek naar vleermuizen bleek dat beschermde functies op de planlocatie niet aanwezig zijn. De voorgenomen werkzaamheden zullen daarom niet leiden tot overtreding van de Wet natuurbescherming ten aanzien van vleermuizen.

Wel zijn er maatregelen noodzakelijk gedurende de werkzaamheden ten aanzien van in de omgeving van de onderzoekslocaties overvliegende vleermuizen. Zo dient tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie dient gebruik te worden gemaakt van vleermuis vriendelijke verlichting. Vleermuisvriendelijke verlichting is amberkleurig en heeft omlaag schijnende armaturen, waardoor strooilicht wordt voorkomen.

7 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Econsultancy heeft in opdracht van Mulderblauw Architecten een aanvullend ecologisch onderzoek uitgevoerd aan de Prins Willem Alexander Promenade te Rijswijk.

Het aanvullend ecologisch onderzoek is uitgevoerd in het kader van een bestemmingsplanwijziging.

Voorgenomen ingreep

De initiatiefnemer is voornemens de bestaande bebouwing uit te breiden met extra verdiepingen en hierin woningen te realiseren.

Functie onderzoekslocatie voor beschermde soorten

Op de onderzoekslocatie zijn geen beschermde functies voor vleermuizen aangetroffen.

Conclusie

Vervolgstappen in het kader van de Wet natuurbescherming met betrekking tot vleermuizen worden niet benodigd geacht, indien gebruik gemaakt wordt van vleermuisvriendelijke verlichting. Tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie dient gebruik te worden gemaakt verlichting, welke amberkleurig is en omlaag schijnende armaturen heeft, waardoor strooilicht wordt voorkomen.

Aanbevelingen

In het kader van de zorgplicht is het van belang om tijdens de werkzaamheden te allen tijde rekening te houden met aanwezige dieren, zoals de egel en huisspitsmuis. Al het redelijkerwijs mogelijke dient gedaan te worden om het doden of verwonden van individuen te voorkomen (zie het quickscan rapport, 16891.001).

Econsultancy
9 november 2023

Bronnen

BIJ12 (2017 a). Kennisdocument gewone dwergvleermuis. Opgehaald van: <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>.

BIJ12 (2017 b). Kennisdocument ruige dwergvleermuis. Opgehaald van: <https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-018-Kennisdocument-Ruige-dwergvleermuis-1.0.pdf>

Verklarende woordenlijst

Activiteitenplan

Een activiteitenplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het activiteitenplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of voortplantingsplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Broedseizoen

Voor het broedseizoen staat in de wet geen vaste periode. De looptijd verschilt per soort en varieert per jaar. Veel vogelsoorten broeden ongeveer tussen 15 maart en 15 augustus.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/NNN hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/NNN, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of voortplantingsplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitattype als de omstandigheden waarin de soort of het habitattype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitattype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kan oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van land-habitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is bedoeld om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een diersoort dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantingsplaats of rustplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of voortplantingsplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Buiten de kraamperiode worden deze door groepjes vrouwtjes en jongen gebruikt, in de kraamperiode door individuele mannetjes.